

!O BONASTRE

Jornal dels Calandrins en formacion Aprene1 2016-2017

Bonastre n° 9 - Junh de 2017

LO RIVALÈT (extrach dau texte occitan)

Es l'istòria d'una rigòla que fasiá lo bonur alentorn. Los enfants i venián jogar, los adultes aimavan la frescor que balhava. Dins aquesta region rufa los arbres espelissián.

Pasmens una nuèit d'auratge lo fialet d'aiga se faguèt gabre. E tot sus son camin se trapèt enaigat. Los arbres se copèron. Fins au vilatge, que los òmes fugiguèron. E se n'anèron un pauc mai luènh, dins una tèrra desèrta. Ara, tot lo mond n'aviá paur; pels enfants èra enebit de se'n sarrar.

Aquesta situacion durèt un momenton, abans que decidiguèsson de tornar prendre las causes en man. E lentament, capitèron d'embarrar lo riu dins sa sorga.

Mas en dedins, contunhava de viure; de tustar de mai en mai fòrt. Defòra, los arbres e las plantas comencèron de secar, de morir. Lo sòl se craquejava.

D'unus s'èran tornats dins lo vilatge primièr. E çò que deviá arribar arribèt. La parèt se copèt e l'aiga ragèt fòra de sa preson ! Un còp mai las èrsas banhèron tot.

En arribant aquí un estrangièr trapèt totes los estajants ocupats de tornar faire lo barratge; cadun escampava brancas e fulhum, pèiras e gravièras. El, se faguèt contar l'istòria e demorèt setat sus un ròc.

Vanessa CISTERNA / Beneset COMBET

LOCAVÒR, QU'ES AQUÒ?

Lo movement locavòr encoratja los «consumators» a comprar de produches freges e de sason, a comprar suls mercats o als païsans locals (AMAP, ostals de productors). Se vòl respectuós de l'environament per lo manten de la diversitat dels païsatges e dels ecosistèms en evitant la monocultura, demesir l'emplèc d'energia fossil necessària per l'expedicion alimentària sus de longas distàncias. Es un acte d'estabilitat sociala per lo manten de las populacions sul territòri. Un mejan d'evitar que lo nòstre territòri siá pas qu'un bronza-cuol europenc...

Aqueste movement m'a sedusit : demesir los intermediaris de las centralas de compra qu'escanan los productors. En vendent a pretz egal, lo productor pòt desgatjar una marga que li permet de viure decentament e de practicar una autra agricultura mai respectuosa de l'environament. En mai, en comprant al pes, pas de descàsses ligats als embalatges...

Al mes de mai, dins l'encastre del projècte Racine, la visita de la «Ferme de l'Hort» de Simon a Argelièrs amb las classas de Felip, Geraldina e Xaví va dins aquesta direcció amb lo rescontre d'un cabrièr passionat e son tropèl. Segur que los enfants se van rementar de las cabras calinhosas e dels cabrits manhacs. Mas de mercé als diferents talhièrs prepausats, sabon tanben cossí fonciona un elevatge dins son organizacion jornalièra, cossí transformar lo lach en formatge, quinas plantas salvatjas manjan las cabras dins la garriga, cossí valorizar los descàsses de la bòria, tistar lo formatge a diferents estadis d'afinatge... Sabon que per far de formatge, cal de lach e que per aver de lach, la cabra deu aver un cabrit.

Pendent l'ivèrn, Simon, el, respècta lo ritme natural de las cabras : pas de cabrit, donc pas de formatge de cabra!

E òc, coma pels legums, los formatges an una sason!

E los que se'n tornèron a l'ostal amb quelques pelardons o bocins de toma al perfum de garriga se'n lequèron los pòts.

**Pas de païs sens paisans!
E pas d'alternativa durable sens transmission!**

Jesús IZQUIERDO PÉREZ

Elena WEISSLINGER

LO LENGATGE SHIULAT

Desempuish l'Antiquitat, en Grècia e en las Canarias, qu'utilizan un metòde diferent deu lengatge parlat tà comunicar : lo lengatge shiulat. En 2009, l'Unesco que hiquè lo lengatge hens lo patrimòni culturau immateriau de l'Umanitat.

En França, qu'existeish un vilatjòt deu Bearn que l'utiliza : Aas, en vath d'Aussau. D'autors, en passegjàs peu vilatge, que podem véder ua placa qu'immortaliza lo fenomèn. Tradicionaument, los paisans d'aqueth parçan que se'n servivan tà comunicar enter eths d'ua montanha a l'autre. Lo monde que shiulavan frasòtas en occitan.

Shiular que permet de har un son mei hòrt que parlar. Atau, los pastors en montanha que's hèn enténer de 2 a 8 kms. De mei, en un mitan autant silencios, on lo sol brut qu'ei lo de las esquiras de las bèstias, qu'ei aïsit de reconéisher un shiulat.

Mes lo lengatge shiulat que manquè de desaparéisher pr'amor deu vielhèr e de la mort deus "locutors". Urosament, desempuish quauques annadas, lo collègi de Laruntz que perpausa aus joens qui parlau occitan d'aprèner aqueth biais de comunicar.

Totun, que demanda d'aver tecnica : que cau estar capable de distinguir la tonalitat de las vocaus, d'articular las consonantas e de descriptar lo messatge.

Hèra de joens que son motivats e voluntaris tad apréner lo lengatge shiulat. Que permet de guardar viva ua tradicion nostra. Òsca !

Stefania VAISSIÈRE

ANCRATGE E PARTATGE A L'ESCÒLA

L'associacion «Anrage», basada a Vilonèva d'òlt, trabalh sus la problematica de l'immigracion en Aquitànìa e particularament en Òlt e Garona. Edita tanben una revista omonima.

Demest tot un trabalh de collectatge de memòria orala e escrita, la difusion de documents per un public larg fa part de lors objectius.

«*Jeter l'ancre en Lot et Garonne*» es una mòstra itineranta que foguèt vista e utilizada dins la classa de Frederic Fijac, classa bilingüa a Penne d'Agenais (47).

La mòstra se presenta en 14 panèls, documents audio-visuels e ressorsas en linha que nos prepausa un rescontre amb 12 testimònies de l'istòria de l'immigracion del sègle XX en.

Lo subjècte es d'actualitat.

En miralh de çò que se debana auèi, aquel trabalh balha als enfants lo mejan d'agachar l'istòria a travèrs de percorses subjectius.

Los mainatges de la classa de CE1-CE2 avián de cercar sul mapamonde los païses de partença de cadun. De la quita persona o de sos parents, de comprene la causa de lor desplaçament e lo debanament de lor arribada e de la vida en terra d'acuèlh.

Es l'escasença tanben d'endralhar un trabalh sus las lengas a l'ostal, dels grands o rèregrands, de lor propre viscut. D'unas istòries de vida son creadas pel mescladís de mantuna cultura. E de se pausar la question :

- Quinas son las traças que demòran dins cada familia ?

Permet de parlar d'ont cadun ven ; de las originas, del mescladís de populacion sus un territòri.

Balha de preciosas cartas per veire dins l'istòria la plaça que l'administracion e la populacion reservavan als migrants.

Es l'escasença pels mainatges de melhor comprene l'endreit ont demòran, de descobrir lor istòria per poder agachar melhor lo present.

Es previst de contunhar lo projècte e d'aculhir la mòstra dins l'escòla .

Qualques mots per acabar, d'un poèta vagant... Roland Pecot.

Lei mòts trevadís barrullaires [...]

*leis avem digerats inventats : fachs flors de nervis de sang
e de venas [...]*

lei mòts se son taisats

leis òmes parlan

Poèmas per tutejar – 1978

siti de la mòstra

de l'associacion Anrage:

<https://jeterlancre.jimdo.com/>

Virginia CHIBAU

AJUDAR, AIMAR, QU'ES AQUÒ?

Per vautres, ajudaires, ajudairas.

Ai vist organ, que :

- Ajudar es fisar sa classa en tot esperantar la recuperar entièra...
- Ajudar es aculhir d'enfants a 6h30 del matin un uèlh encara clucat e l'autre roge.
- Ajudar es sosténir sa femna que plora coma una ceba.
- Ajudar es escotar sa filha una ora al telefòn a 23h alara que sèm ja a dormir.
- Ajudar es metre sos problèmes de costat per escotar los de l'autre.
- Ajudar es prene de temps per l'autre alara que n'avèm pas.
- Ajudar es plorar lo ser dins son lièt, mas dire: òc mamà, tot va plan!
- Ajudar es veire arribar qualqu'un qu'es a plorar e li dire : anem, òm va parlar un chic !
- Ajudar es de parar la man a qualqu'un que pòt pas mai avançar.
- Ajudar es de se far cridar dessús per res e dire : va plan, anarà mièlhs deman !
- Ajudar es mostrar cossí far, puèi... daissar far.
- Ajudar es dire un mot que va tocar l'autre.
- Ajudar es far un gèst que va aprene a l'autre.
- Ajudar es de se levar d'ora per menar d'enfants a l'escòla alara que son pas los tieus.
- Ajudar es veire qualqu'un far d'errors, puèi... li dire !
- Ajudar es sabonar coma un drac los que fan de conariás.
- Ajudar es transmetre sa passion, sa fe dins la vida.
- Ajudar es demorar coma sèm, èsser onèst .
- Ajudar es de sorire per un inconegut !
- Ajudar es de portar una valisa trop pesuga.
- Ajudar es de tocar l'espatala d'un enfant per que se calmege.
- Ajudar es de prene qualqu'un en autoestòp, que s'encalèt per son primièr jorn de formacion !

E aimar ?

- Aimar es... es...Ajudar !

Mercé a totes los qu'an donat de l'amor organ !

Marit, filhas, maire, sòrre, amics, amigas, collègas, paissèls, bailes, formators, escolans, regents, regentas, cosinièras, animators, ajuda mairala, copins, gossa, dodon, orsèt, passatgièrs del tren, vendeires de còcas, musicaires...

e totes los que, de mercé a un cluquet d'uèlhs, an ajudat lo monde !

Mercé a vautres, l'annada d'APRENE1 s'acaba amb un solelh dardalhant e mon camin de regenta se dubris sus un arcolan que serà segurament long e de còps, malaisit, mas subretot ric e claufit d'amor !

Bonas vacanças !

Melòdia LEYMARIE.

Testimonis

CAMIN

Lo camin Calandreta, o puslèu l'idèa d'aquel camin, comencèt per ieu una matinada de Julhet, fa ja trenta-cinc meses.

Aviá dejà fach un pauc de rota, coneissiái l'autopista de l'ensenhamant public e los camins bèls e enquitranats de l'ensenhamant confessional. De polits rescontres, de bons moments tanben, mas las banquetas unifòrmas e sens cap de relèu m'ajudavan pas per saupre ont èri, ont anavi e ont me caldriá virar. I aviá plan quelques panèls, mas anavi trop lèu per los poder plan veire.

Quand ausiguèri parlar del camin Calandreta, aviá jà quitat dempuèi un brieu las rotas de l'ensenhamant. Aviá virat a la sortida « Mèdias e Edicion », e lo païsatge m'agradava pro per pas cercar quicòm mai.

Levat... Levat qu'aqueste matin de debuta de julhet, la vida subran me semblèt mai leugièra e davantatge portaira de sens : quicòm fasiá lum.

Me calguèt cinc meses per trobar e desbartassar l'intrada del camin – benlèu deuriái dire del caminòl. Sièis meses de mai per trapar d'aquí d'alai, de nuèch coma de jorn, lo material que me calriá per lo poder emprantar sens trop de risca. Un an, enfin, a ganhar de terren a la susor de mon baston de caminada.

Soi arribat a un quatre camins. Aquí devant ieu lo camin èra gardat per un òme que me diguèt, en lenga d'en çò meu : « Siás plan segur de voler sauprèt çò que i a, aprèp ? » Se voliá passar cap al devant, me caliá respondre a de questions, passar d'espròvas e, subretot, far una desvirada d'un an a quicòm pròche, a la recerca de la santa pedagogia. Mas èri plan segur, alara sens me tornar virar, saludèri l'òme e davalèri cap al sud-èst, al rescontre de las espròvas.

Faguèri pas la rota solet, e en tot caminant, se disia qu'aprèp, cap al devant, lo camin seriá encara long, pas mai grand, pas mai drech tanpauc, amb força encara d'autres espròvas, mas qu'aquel camin èra, coma ditz mon amiga de la montanhas, « beròi ». E dins mon cap, aqueste mot ressondissiá e sufisiá a me far far los quelques passes de mai que me mancavan per acabar la jornada.

D'uèi, arribi al cap de la desvirada. Soi tornar mai devant l'òme mas, aqueste còp, me pensi que me daissarà passar. E alara, de qué i a, aprèp ?

Simon BRÄNDLI BARBANÇA

L'ANNADA D'A1.... QUINA ANNADA !

Rica, intensiva, passionanta.... mas tot es pas clar... i a de causas que compreni pas...
Perqué balhar tant de traball, perqué avèm degut reclamar mai de punts de lenga.... ?

Ai pas sauput priorizar, trapar un equilibri amb l'endefòra.... dificil quand sèm en Calandreta e encara mai quand sèm apassionat !

Al mens çò que soi segura es que dintrar dins lo Movement me balharà de vam dins ma vida professionala tota....
Ongan, me senti coma dins doas realitats : la de la formacion que m'i regali e la del defòra mai complicada ongan... dos mondes, doas realitat, doas passions.... mas en final un sol problema : lo meu.... trapar l'equilibri, trapar lo bon camin, saupre far las bonas causidas, saupre escotar mos sentiments e saupre levar lo pè... macarel !

Aquela reflexion es encara mai pregonda dempuèi quelques meses....

D'una man, al nivèl personal, i a de moments que voli tornar en arrèr... d'autra man i a de moments que voli que s'acabèsson pas jamai coma aquela annada plen de partatge dins una còla de las bonas...

Me senti un pauc perduda.... mas çò que sabi... es que l'energia qu'ai preservada.... ara la gardi per ieu....
Ongan, trapèri mon projècte professional.... ai perduts de projectes personals que semblavan tras qu'important... mas bon... la vida contunha... ma vida contunha.... e gardi l'esper que mon avenir pòsca contunhar de me far pensar, cantar e somiar en lenga nostra ! !

A.

UNA ANNADA PLAN RICA

Sèm a la mitat del mes de junh. La nòstra formacion s'acabarà lo 30 de junh. Pensi que la còla tota arriba a un estadi de lassiera important.

Aquesta annada demanda fòrça investiment. Un investiment al nivèl del traball, aquò segur, mas tanben al nivèl de l'adaptabilitat o de l'organizacion.

Mas çò que retendrài subretot, es la riquesa d'aquestes dètz meses.

Faguèrem de nombroses rescontres : la nòstra còla, los formators, los intervenents, los regents, los enfants... Mercé als afortiments de lenga, anèrem dins Tarn o Provença. Anèrem per d'estagis o remplaçaments dins quatre escòlas differentas, amb quatre foncionaments desparièrs, quatre biaisses de far classa, un centenat d'escolans.

Fin finala, sortirem plan contents d'èsser en vacanças, ça que là una manca se farà segurament sentir. Una manca de vida comun, una manca de descobèrta o d'aprigondiment. Mas l'an venent, nos tornarem veire 2 còps, e pensi que nos farà de ben !

Clara BOUR

LA COERÉNCIA

Aqui lo mot que deu dictar lo nostre comportament durant tota l'annada de A1.

Un mot qui quauques uns que's desbromban a còps, mes que's torna impausar solet de tan que lo temps ei preciós e rar.

Un mot portaire de leçon, e qui va definir la nostra actitud de regent, e que permet tanben de relativizar las causidas. Qu'èm voluntaris e curiós de tot mes , ne'n's vaga pas d'explorar totas las facetas deu monde. Alavetz, que devem balhar prioritats, privilegiar pistas e deishar las autas meilieu que d'escampilhàns... En resumit, efectuar ua remesa en question constanta, revelatoria de la diferéncia entre çò que volem e çò que podem !

Un exercici interessant e revelator deu nostre mestier.

Stefania VAISSIÈRE

CAPITAREM AMASSA O CAPITAREM PAS !!

Quina còla ! Quina còla qu'aquesta còla d'Apren 1 de 2016/2017 ! La bonastrosa còla Claudi Alranq ! Una còla de peta-fuòcs, de braves èimes, de grandas maissas, de còrs aimables, de fadas, e de repotegaires.

D'aquestes que sus un còp de tramontana te decidan de fargar una pèça de teatre per lor batejada, velha al ser...

D'aquestes que s'emparan dels conselhs per prepausar o reclamar de cors de lenga, de temps de trabalh cooperatius e quitament de vacanças.

D'aquestes que quand vòlon demandar quicòm ? Tè ! T'escrivan a la còla correja !

A A A A, de còps que i a , me disi qu'urosament lo roge es la color d'Occitània, qu'an degut veire roge de còps que i a , lo monde d'Apren. Mercé per la paciència...

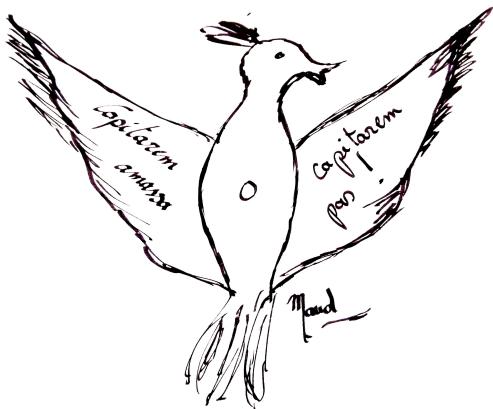
Quina banda de fadàs fasèm, los calandrins de la còla Claudi Alranq, de grands capbords ! Amb lo pairin qu'avèm, tanben.. Ne podiá pas èsser autrament... Mas d'umans nauts en colors e en sensibilitat. D'òmes e femnas salvatges que fan çò que dison, son çò fan, dison çò que son. D'umans intègres e polits. E mai que tot, ara que s'acaba aquesta annada de formacion, o devi dire, una còla solidària e unida. Una còla que s'es promesa de ne pas daissar un pel costat del camin. Capitarem amassa o capitarem pas. Òsca los amics.

Vai, Calandreta es bonastrosa. La relèva es assegurada. E quina relèva! Vamosa, engatjada e militanta. Tot çò que cal per portar lo movement !

Bonastre a vos cars calandrins,
per encontrar los calandrons,

e faire volar CALANDRETA !

Maud MOUREAU

ENFANTS...

Vaquí es la fin de l'annada. Ongan una vintenat de setmanas passadas en classa...E es acabat. Sèm totjorn 13 aquí. 13 regents en èrba, survivents amb macaduras, amb lo cap e lo còr emplenats de bonas causas e segurament de mens bonas. Mentre que, començam aquí un capítol novèl, de que gardi en memòria ?

Per çò que s'apren a ieu, mantun rire e moment agradiu. E de caras d'enfants que sorison de lor boca esdentada.

Vesi plan encara lor rambalh organizat, ausissi plan encara lor bruch cantat e lor questions estonantas...Lo vesi plan encara el amb son quasèrn claufit d'escafaduras, e son vesin que jòga a la guerra amb la mitralheta imaginària. La vesi plan encara ela que dessenha sus la troça, los fuèlhs d'exercicis e mai sus la taula, e la qu'es tot lo temps a charrar e el que lèva pas jamai lo det. Los vesi plan encara totes, los interessats, los suaus, los salvatges, los romeigaires, los somiaires, totes los mainatges que fan viure aquellas classas, la vesi plan encara aquela vida vidanta.

Quinas bonas setmanas passadas amb eles. Quina riquesa. Vaquí, se devi gardar un momenton dins l'annada tota, serà un momenton de classa de segur.

Los enfants son un tresor a l'encòp fòrt e fragil que nos cal protegir e revelar.

Alara a la manièra d' Hippocrate, prèsti jurament aquí :

«Al moment d'èsser validada en tan que *regenta*, prometi e juri d'èsser fidèla a las leis de l'onor e de la probitat.

Mon primièr lagui serà de restablir, de preservar o de promoure l'*educacion* dins cada èspècie, fisic e mental, individual e social.

Respectarai totes los *enfants*, lor autonomia e voluntat, sens pas cap de discriminacion segon lor estat o conviccion. Intervendrai per los protegir se se trapen aflaquis, vulnerables o menaçats dins lor integritat o dignitat. Quitament jos la constrencha, utilisarai pas jamai mon saber contra las leis de la *classa* e de l'*enfança*.

Informarai los *mainatges* de las decisions consideradas, de lor rason e consequéncias.

Tromparai pas jamai lor fisança e esplecharai pas lo poder balhat .

Portarai suènhes als *escolans*. Serai pas influenciada per la riquesa o glòria *d'autres establiments*. Admesa dins l' intimidat de la *classa*, gardarai los secrets que seràn partejats e ma conduita me servirà pas per corrompre los mors.

Farai tot mon possible per apasimar las sofrenças. Prolongarai pas las agonias. Provocarai pas jamai lo *languiment* volontàriament

Preservarai l'independéncia necessària a l' accompliment de ma mission. Entretendrai mas competéncias e las perfeccionarai per assegurar pel melhor los servicis que me demandaràn.

Portarai ajuda als collègas e familhas se besonh.

Que los *enfants* e collègas m' acorden lor estima se soi fidèla a mas promeses, que siá desonorada e mespresada se o fau pas.»

Vos desiri de passar un polit estiu.

Julie DUPIELLET

ADIEU LEI LEIGEIRES DAU BONASTRE !

Vos volèm remerciar per vòstra fidelitat e vòstreis retorns per nòstreis articles que son venguts afortir nòstre vam dins nòstre jornau. Per vòstreis remarcas e vòstreis idèas tot au long de l'annada, avèm poscuts enrichir aquest jornau.

De mai, remerciam totes lei personas qu'an responduts per leis enquèstas e que nos an permés d' abotir a dei resultats.

De cor e d'òr

LA CHORMA (LA CÒLA) DAU BONASTRE

Lo Bonastre, jornal a gratis, d'escampar pas per carrièra
Establiment APRENE.
MVA boîta de letras n°116
15, carrièra del General Margueritte - 34500 Besiers
Tel. 04 67 28 75 36 www.aprene.org

Responsable de publicacion : Patrici Bacou
Cap redactor : Benezet Combet
Maquetista : Maud Moureau